

Zadbaj o świetlicę!

„Świetlica w Szkole” – dla świetlicy w Twojej szkole

Pierwszy w Polsce

„Świetlica w Szkole” to ogólnopolski kwartalnik instrukcyjno-metodyczny i informacyjny. Jest pierwszym w Polsce czasopismem adresowanym do nauczycieli wychowawców świetlicy.

Praktyczne materiały

„Świetlica w Szkole” redagowana jest przez nauczycieli – i dla nauczycieli. Zawiera pomysły oryginalnych zajęć z wychowankami, programy pracy, propozycje ciekawych działań. Publikowane przykłady zostały sprawdzone w praktyce i przedstawione w sposób, który umożliwia ich łatwe „przeniesienie” w warunki innej szkoły.

Fachowe porady

„Świetlica w Szkole” to także wsparcie dla nauczycieli. Zawiera materiały dotyczące awansu zawodowego nauczycieli, plany pracy, wskazówki metodyków, sekrety warsztatu pracy nauczyciela wychowawcy świetlicy i porady prawne.

Zapraszamy do lektury przykładowych tekstów opublikowanych w „Świetlicy w Szkole”.

Redaktor naczelna:
Joanna Hoffmann

Adres redakcji
Szkoła Podstawowa im. Wilhelma Gawlikowicza
ul. Św. Jana 33, 43-220 Bojszowy
e-mail: swietlica@sukurs.edu.pl
www.swietlicawszkole.pl

Ceny w 2008 i 2009 r.
cena jednego numeru: **10 zł**
cena prenumeraty rocznej: **40 zł**

Zamówienia
tel./faks **022 832 36 12**
e-mail: sukurs@sukurs.edu.pl
sklep internetowy: www.sukurs.edu.pl

Plan pracy w świetlicy szkolnej w gimnazjum

WRZESIEŃ

Cele:

- organizacja pracy świetlicy;
- integracja grupy;
- zaspokojenie potrzeby wspólnoty i kontaktu z rówieśnikami;
- dbanie o bezpieczeństwo swoje i innych w drodze do i ze szkoły;
- zauważanie piękna przyrody i dbanie o środowisko.

Hasło tygodnia Rodzaj zajęć	Organizacja pracy świetlicy	Poznajemy się wzajemnie	Bezpieczna droga do szkoły	Jesienne nastroje
Zajęcia okolicznościowe	Uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego. Zapoznanie się z nowymi uczniami. Zasady obowiązujące w świetlicy – sami je tworzymy i ich przestrzegamy.	Rozmowy na temat przeżyć wakacyjnych.	Zajęcia integracyjne: moja mimi, ciuciulapka. Anonimowe wizytówki – zgadnij, o kogo chodzi?	Konkurs wiedzy o ruchu drogowym. Czego pieszym robić nie wolno
Zajęcia plastyczno- techniczne	Zatrzymać wakacje – wspomnienia wakacyjne przeniesione na kartkę	Kolory recyklingu – posprzątamy i namalujemy. Bajki, które znam i czytam – kolorowe lamigłówki.	Ruch uliczny – praca plastyczna. Moja droga do szkoły – rysunek kredką.	Próby pokazania polskiej jesieni w pracach plastyczno-technicznych.
Zajęcia usprawniające czytanie, rozwijające umysłowo	Czytanie czasopism. Zabawy logiczne – statystyki, podróże. Dyktanda graficzne.	Czytanie czasopism. Rywalizacja w grupach – quizy, krzyżówki ekologiczne. Zabawy twórcze: poniedziałkowy malarz, skróty.	Zadania z zapalnikami – zadania logiczne.	Przysłowia jesienne – kalambury. Czytanie utworów o jesieni. Na straganie – kukielkowy teatrzyk.
Zajęcia ruchowe	Gra w tenisa stołowego.	Gra w tenisa stołowego.	Gra w piłkę nożną, w tenisa stołowego, różne zabawy z piłką. Zabawy ruchowe – w drodze.	Gra w siatkówkę, koszykówkę.
Inne zajęcia	Odrabianie zadań domowych. Zabawy relaksacyjne i integracyjne. Porządkowanie świetlicy po przerwie wakacyjnej.	Odrabianie zadań domowych. Zajęcia z komputerem. Udział w sprzątaniu świata.	Odrabianie zadań domowych. Gry stolikowe.	Odrabianie zadań domowych.

Przykładowe materiały

- Plan pracy świetlicy szkolnej w gimnazjum
- Kalendarz świetliczanki
- Wywiad z wiceminister Krystyną Szumilas
- Współpraca wychowawcy świetlicy szkolnej z rodzicami wychowanków
- Wolontariat w świetlicy szkolnej
- Program profilaktyki zdrowotnej
- Program edukacji przyrodniczo-geograficznej
- Terenowe warsztaty dziennikarskie
- Zrób to z nami – ozdoby na choinkę

PAŹDZIERNIK

Cele:

- rozbudzanie w uczniach troski o zwierzęta;
- kształtowanie postawy szacunku i wdzięczności dla nauczycieli;
- dostrzeganie piękna przyrody;
- poszanowanie pamięci zmarłych.

Hasło tygodnia Rodzaj zajęć	Świątowy Dzień Zwierząt	Święto Edukacji Narodowej	Jesień jako pora roku	Czcimy pamięć tych, którzy odeszli
Zajęcia okolicznościowe	Jakim byłbyś zwierzątkiem – psychotest.	Przygotowanie dekoracji na DEN. Wykonanie gazetki z okazji Świąta Edukacji Narodowej.	W królestwie pani jesieni – turniej.	Wykonanie gazetki okolicznościowej. Szanując zmarłych, szanujesz też innych – plakat.
Zajęcia plastyczno- techniczne	Przygotowywanie kart i zaproszeń na DEN. Przygotowanie prac literackich zaproszeń plastycznych na konkurs „To My”.	Wykonanie zaproszeń dla pracowników szkoły i emerytów z okazji Świąta Edukacji Narodowej.	Jesienne stworki-potworki – prace z warzyw i owoców. Sylwetki drzew.	Zamki, w których strasz – prace techniczne. Jesienna moda – wykonanie i prezentacja.
Zajęcia usprawniające czytanie, rozwijające umysłowo	Fraszki, fraszki – układamy fraszki o przyrodzie. Sposób na nudę – zagadki, quizy.	Kartka z kalendarza -redagowanie życzeń dla nauczycieli. Mój wymarzony nauczyciel – ogłoszenie.	Zagadki jesienne i kalambury. Jesień w wierszu i obrazie.	Zagadki logiczne, gry strategiczne.
Zajęcia ruchowe	Gra w tenisa stołowego, w siatkówkę. Zabawy ruchowe: sałatka owocowa, pająk.	Gra w ping-ponga.	Gra w ping-ponga. Gra w piłkę nożną.	Gra w ping-ponga. Gra w siatkówkę.
Inne zajęcia	Odrabianie zadań. Gry stolikowe. Bijemy rekordy – odbijanie piłeczką pingpongową.	Odrabianie zadań. Gry stolikowe.	Odrabianie zadań. Słuchanie muzyki. Zdobywanie sprawności – mistrz pamięci.	Odrabianie zadań domowych. Gry komputerowe.

LISTOPAD

Cele:

- przypomnienie i poznanie obrzędów i tradycji Świąta Zmarłych;
- wzbudzenie patriotyzmu;
- przeciwdziałanie agresji;
- kształtowanie postawy optymisty.

Hasło tygodnia Rodzaj zajęć	Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą.	„Nie rzucim ziemi skąd nasz ród...” – Święto Niepodległości	Bezpieczna szkoła – bezpieczni uczniowie.	Śmiech to zdrowie	Andrzejki i Katarzynki
Zajęcia kolicznościowe	Przypomnienie i poznanie obrzędów i tradycji Świąta Zmarłych. – wartość życia (sentencje o przemijaniu).	Przygotowanie gazetki okolicznościowej na temat Świąta Niepodległości - udział w uroczystej akademii.	Kiedy w szkole dzieje się źle? Przemoc, agresja a bezpieczeństwo – Międzynarodowy Dzień Tolerancji.	Wpływ śmiechu na życie człowieka. Co nas bawi? – Dzień Życzliwości	Wróżka prawdę ci powie – świetlica miejscem magii.
Zajęcia plastyczno- techniczne	Jesienne butelki – ozdabianie szkła witrażami.	Jesienne butelki – ozdabianie szkła witrażami	Kolory złości – malowanie farbami.	Barwy uśmiechu – konkurs plastyczny.	Lampiony – wykonanie dekoracji
Zajęcia usprawniające czytanie, rozwijające umysłowo	„Nie kupuję kota w worku”- związki frazeologiczne.	Krzyżówki i lamigłówki ćwiczące nasz umysł.	Zabawy przeciwdziałające agresji.	Ołówkiem po papierze – zabawy i gry rysunkowe	Czytamy o tradycji wróżb andrzejkowych – rozrywki umysłowe
Zajęcia ruchowe	Gra w piłkę nożną i w tenisa stołowego. Zabawy ruchowe – ślepcy, sałatka owocowa.	Gra w tenisa stołowego – ćwiczenia sprawności i koordynacji ciała	Gra w tenisa stołowego. Zabawy ruchowe.	Gra w tenisa stołowego. Gra w siatkówkę.	Ruch to zdrowie! - gra w piłkę nożną, w siatkówkę.
Inne zajęcia	Odrabianie zadań domowych. Zajęcia z komputerem. Słuchanie muzyki	Odrabianie zadań domowych. Zajęcia z komputerem. Przedstawienie profilaktyczne „Braterskie uczucia”	Odrabianie zadań domowych. Zajęcia z komputerem. Słuchanie muzyki. Ankieta dotycząca agresji w szkole.	Organizowanie pomocy koleżeńskie – odrabianie zadań domowych. Zabawy podnoszące nastrój w grupach.	Odrabianie zadań domowych. Zajęcia z komputerem. Gry planszowe.

Beata Sporek

nauczyciel świetlicy w Zespole Placówek Oświatowych w Jurkowie

Kalendarz Świetliczanki

WRZESIEŃ

WAKACYJNE PRZYGODY	1.	Pogadanka na temat bezpieczeństwa i higieny pracy w świetlicy i stołówce. Zapoznanie z regulaminem świetlicy – wspólne stworzenie regulaminu konkursu „Złoty Świetlik”. Zabawa w kręgu Jestem drzewem . Wspomnienia z wakacji wypowiedzi dzieci, opowiadanie o swojej najciekawszej przygodzie; pokazanie grupie za pomocą mimiki, jakie uczucia towarzyszyły nam podczas wakacji.
	2.	Gdzie byliśmy? – pociąg z pocztówek. Wykonywanie wycinanek płaskich z szarego i kolorowego papieru. Ramka Łabędź lub Pudełko na pocztówki wycinanie wg szablonu oraz zdobienie ornamentami wg własnego pomysłu.
	3.	Zabawa naśladowcza: Rób tak jak ja! – tworzenie warunków do samodzielnej aktywności ruchowej. Zabawa na przełamanie onieśmienia: Powitanie . Zabawa w poszukiwanie przedmiotów ukrytych w sali.
	4.	Nauka gry rysunkowej: Łączenie punktów .
	5.	Nauka Powitalnej piosenki , śpiewanie własnych imion na wybrane melodie (Klanza). Śpiewanie piosenek poznanych podczas letniego wypoczynku.
IDĘ DO SZKOŁY	1.	Zapoznanie dzieci z ogólnymi przepisami ruchu drogowego – Dobierz prawidłowy podpis do znaku . Bezpieczeństwo w szkole i poza nią – rozmowa z dziećmi, stworzenie mapy zagrożeń. Rozmowa na temat ludzi odpowiadających za bezpieczeństwo na drogach (policjant, straż miejska, służba drogowa).
	2.	Zaczarowane światła – collage, frottage lub łączenie gotowych elementów z malowanymi. Moja droga do szkoły – wykonanie gry planszowej (malowanie kolorowymi flamastrami na tekturze).
	3.	Wycieczka po okolicy- zwracanie uwagi na znaki drogowe i przejścia dla pieszych. Na skrzyżowaniu – zabawy w ruch uliczny – reakcja na sygnały muzyczne.
	4.	Nauka gry rysunkowej Dzieło sztuki w harmonijce .
	5.	Nauka zabawy integracyjnej Jedziemy do oraz tańca Dzieci idące ze szkoły (Klanza). Przygotowanie inscenizacji: Będę kierowcą .
CHRONIMY PRZYRODĘ	1.	Wprowadzenie terminu ekologia – rozmowa z dziećmi na temat ochrony środowiska. Rozwiązywanie zagadek o tematyce ekologicznej – konkurs przyrodniczy Zwierzęta, zwierzęta . Poszerzenie świadomości dzieci nt. własnych pragnień, zabawa: Złota rybka .
	2.	Kolorowy zamek – planowanie, projektowanie i wykonanie prac w dwuosobowych zespołach. Morze, góry, jeziora, lasy – malowanie farbą plakatową na tapecie, collage lub wycinanka.
	3.	Zabawa ruchowa z piosenką Po szerokim stawie pływają łabędzie . Zabawa ruchowa: Dotknij czegoś .
	4.	Nauka gry rysunkowej Królczka nora .
	5.	Działania przy muzyce. Zabawa integracyjna z rolkami po papierze toaletowym do Melodii dla Zuzanny oraz Zabawa z ciupagami (Klanza).

JESIENNE POZDROWIENIA	1.	Rozmowa na temat zmian zachodzących w przyrodzie – barwy jesieni. Rozpoznawanie podstawowych gatunków drzew po kształcie liści i owocach. Słuchanie wierszy o tematyce jesiennej. Jesienne łamiągówki – turniej logicznego myślenia.
	2.	Jeż w jabłkowej ramce – cięcie i klejenie papieru. Jesienne bukiety – nauka składania róży z liścia klonu. Posypały się listeczki – collage lub rysowanie kredkami świecowymi na papierze ściętym.
	3.	Gry i zabawy sportowe na boisku szkolnym z wykorzystaniem materiału przyrodniczego. Nauka zabawy: Co się zmieniło?
	4.	Nauka gry strategicznej Halama na kartce papieru .
	5.	Nauka zabaw integracyjnych Kasztany oraz Deszczyk (Klanza). Nauka piosenki Odlot dzikich gęsi .

PAŹDZIERNIK

LEŚNE POZDROWIENIA	1.	Czytanie wierszy o tematyce jesiennej – rozmowa z dziećmi o sposobach radzenia sobie z jesiennymi nastrojami. Pisanie własnych utworów – Układanki-wpisywanki . Oglądanie atlasu grzybów – podział grzybów.
	2.	Pani jesień wita się z nami – malowanie woreczkami. Muchomor – wyklejanka z plasteliny. Drzewko ze zwiłków – praca z papierowej rolki.
	3.	Zabawa ruchowa Wszyscy, którzy... Spacer do lasu.
	4.	Nauka gry strategicznej Trio .
	5.	Utrwalenie zabaw: Deszczyk , Kasztany , nauka kolejnych: Orzeszek , Iść na spacer . Jesień w muzyce – słuchanie utworów A. Vivaldiego.
SEKRETY WIATRU	1.	Włóż do torby czarny kolor – zabawa z kartonikami. Nauka na pamięć wiersza J. Kiersta Rudy wiersz .
	2.	Wiatr listki roznosi – wykonanie kompozycji z liści. Kolorowy latawiec – składanie modelu z kwadratu. Przeplatanka – zabawka z pudełka.
	3.	Zabawy ruchowe na podwórku szkolnym z wykorzystaniem wykonanych przez dzieci latawców: Który latawiec poleciał wyżej . Spacer do parku lub lasu – zbieranie darów jesieni, obserwacja zmian zachodzących w przyrodzie.
MUZYKA JEST WSZĘDZIE	4.	Nauka gry strategicznej Brukselskie koronki .
	5.	Nauka tańca na siedząco Pozdrowienia ze Szwecji (Klanza). Nauka piosenki Jesienne liście . Zabawa z gazetami.
	1.	Rozwiązywanie Zagadek słuchowych . Wysłuchanie wiersza B. Choinieckiego, M. Dagon Zabawy z echem .
	2.	Melodia szeleszczących liści – frottage, collage lub układanie z materiału przyrodniczego (po wysłuchaniu muzyki klasycznej). Wykonanie Wirującej listki .
	3.	Taniec Zulusów – zabawa taneczna z gazetami. Nauka zabawy Mazgaj zgubił kapelusza .
4.	Nauka gry słownej Harfa słowna .	
5.	Nauka piosenki i płaś Jeśli jesteś wesoły . Nauka piosenki Dzwony – układanie akompaniamentu z wykorzystaniem rąk i nóg.	

KAŻDY MIESIĄC KOLOR MA	1.	Wykonanie Mapy mentalnej . Słuchanie wiersza M. Głogowskiego Pora wesoła – wyjaśnienie pojęcia „złota jesień”.
	2.	Złota polska jesień – wydrapywanka kolorowa w tuszu. Puzzle z pudełek od zapalek – wycinanie i sklejanie elementów.
	3.	Kasztanowa koszykówka – rzucanie kasztanami do celu. Zabawa na podwórku Ciuciubabka .
	4.	Nauka gry słownej Wierszokleta . Zabawa Rysowanie po ciemku . Nauka tańca integracyjnego Pleskowac koło (Klanza).
	5.	Zabawy integracyjne z chustą animacyjną. Nauka piosenki Każdy miesiąc kolor ma .
DBAMY O ZDROWIE	1.	Stworzenie „recepty na ciszę” – wypisywanie przyczyn hałasu w świetlicy oraz zapobieganie jemu. Zabawa skójarzeniowa: Kolor – owoc lub warzywo . Układanie prawidłowego jadłospisu.
	2.	Kosz pełen zdrowia – wykonywanie owoców i warzyw z masy papierowej (praca zbiorowa). Wykonanie Maski z liści i nasion.
	3.	Wyścigi na wesoło – wprowadzenie elementów współzawodnictwa.
	4.	Nauka gry strategicznej Błądna linia .
	5.	Gimnastyka przy muzyce (Klanza). Zabawy przy piosence Śnieżnobiały uśmiech .

LISTOPAD

Zamów!

JESTEM DOBRYM KOLEGĄ	1.	Słuchanie czytanego przez nauczyciela tekstu M. Ortonia Dobry kolega . Wyjaśnienie słów: „bez dobrego kolegi to jak bez ręki czy nogi”. Zabawa grupowa Silne trojaczki . Stworzenie okazji do analizy zwyczajów w grupie – Powiedzonka i zwyczaje . Układanie haseł, rymowanek, wierszyków na temat zachowania kolegów i koleżanek w grupie.
	2.	Wykonanie Akwarium w kartonie po butach – prezent dla przyjaciela. Moja koleżanka, mój kolega – frottage, układanie z materiału przyrodniczego lub origami płaskie z kótek. Opracowanie znaczka Najlepszy kolega – technika dowolna.
	3.	Zabawa Moje prawe miejsce jest puste . Zabawa ruchowa Jestem zabawką .
	4.	Nauka gry słownej Jajogłowi .
	5.	Nauka tańca Polka dziecięca (Klanza).
ULUBIONA KSIĄŻKA	1.	Wypowiedzi dzieci na temat ulubionej książki: Książki – zadanie dla każdego . Książka dawniej i dziś – burza mózgów. Wizyta w bibliotece szkolnej. Wspólne czytanie wybranej książki. Konkurs czytelnicy: Jaka to książka?
	2.	Lubię cię książko za... – wykonanie zakładki do książki. Zaprojektowanie okładki do ulubionego czasopisma dla dzieci.
	3.	Zabawy ruchowe Piłka parzy lub Wiewiórka w dziupli . Doskonalenie rzutów i chwytów woreczkiem.
	4.	Nauka gry słownej Układamy słowa .
	5.	Witamy wśród nas bohaterów książkowych – praca w grupach: losowanie tytułu książki, przypomnienie sobie tekstu (ciche czytanie), przygotowanie krótkiej inscenizacji.

Świetlica nie może być tylko przechowalnią

Wywiad z wiceminister Krystyną Szumilas.
Przygotowała Joanna Hoffmann

Krystyna Szumilas. Sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Zajmuje się efektywnością finansowania edukacji, współpracą ze związkami zawodowymi oraz strategią zmian systemowych w edukacji

Zapadły decyzje o obniżeniu wieku szkolnego. Niebawem w szkołach pojawią się sześciolatki. Część z nich po lekcjach trafi do świetlic szkolnych, z których większość nie jest na to przygotowana. Świetlice pracują w fatalnych warunkach. Nie ma norm lokalowych. Nagminnie lamane są przepisy mówiące o maksimum 25-osobowych grupach. W jednej sali przebywa często kilka grup, co uniemożliwia prowadzenie sensownych zajęć. Czy przewidywane są jakieś przedsięwzięcia organizacyjne i regulacje prawne, które zapewnią sześciolatkom w świetlicach bezpieczne i higieniczne warunki oraz niezbędną opiekę?

Obniżenie wieku szkolnego, czyli pojawienie się sześciolatka w szkole, musi pociągać za sobą zmiany organizacyjne. Radykalnie powinna się zmienić opieka na dzieckiem po zakończeniu lekcji. Sześciolatek w szkole musi mieć taką samą albo bardzo podobną opiekę do tej, z której korzystałby, gdyby chodził do przedszkola. W przeciwnym wypadku rodzice aktywni zawodowo zdecydują o odsunięciu obowiązku szkolnego do siódmego roku życia dziecka. To nie może być tradycyjna świetlica, w której mamy kilka grup dzieci w różnym wieku, funkcjonująca najczęściej w stolówce szkolnej. W dużej szkole na pewno będzie potrzebne zorganizowanie kilku grup świetlicowych, a więc i przygotowanie nowych sal. Nie musi to jednak

pociągać za sobą konieczności rezerwowania kilku pomieszczeń wyłącznie na zajęcia świetlicowe. Zajęcia mogą się przecież odbywać w salach lekcyjnych, po lekcjach lub przed nimi, podobnie jak to dzieje się w przedszkolu. W projekcie, który przekazaliśmy do konsultacji, została opisana sala lekcyjna nauczania zintegrowanego. Powinna się składać z dwóch części: edukacyjnej – wyposażonej w tablicę i stoliki – oraz rekreacyjnej – przestrzeni wolnej, pokrytej dywanikiem lub wykładziną dywanową. Tak wyposażoną salę na pewno można wykorzystać na zajęcia świetlicowe. Chcemy wspomóc samorządy w odpowiednim wyposażeniu tego typu pomieszczeń.

Niezbędne jest opracowanie procedur, które jednoznacznie określałyby sposób postępowania w konkretnych sytuacjach typu: nieodebranie dziecka w terminie,

postępowanie z dziećmi przewlekle chorymi (wymagającymi np. przyjmowania leków podczas pobytu w szkole). Błędy w takich sytuacjach mogą mieć przykre skutki.

Zdecydowanie tak, ale proszę zauważyć, że dzisiaj też mamy do czynienia z takimi sytuacjami. Weźmy sprawę związaną z nieodebraniem dziecka. Przecież w stosunku do dziecka sześciolatniego takie procedury już obowiązują – w przedszkolu. Trzeba je po prostu przenieść do szkoły i umieścić w statucie. Odpowiednie zmiany w rozporządzeniu o ramowych statutach zostaną wprowadzone. Druga sprawa dotyczy dzieci przewlekle chorych. Obecnie również stajemy przed podobnymi problemami. Przypomnę głośną ostatnio sprawę dziecka chorego na cukrzycę, którego nie chciała przyjąć żadna placówka. Musimy wiedzieć, jak postępować, ponieważ liczba dzieci przewlekle chorych w szkołach i przedszkolach będzie się niestety zwiększać. Myślę, że przede wszystkim należy pamiętać, że świetlica to część szkoły i w czasie zajęć obowiązują takie same zasady opieki, jak podczas lekcji.

Przedszkola zapewniają opiekę także podczas ferii szkolnych i wakacji. Jak będzie rozwiązany ten problem po przejściu dzieci sześciolatków do szkół? Czy przewidywana jest praca (dyżury) świetlic szkolnych w czasie ferii?

Chcemy, aby w czasie ferii szkoła zapewniała opiekę i posiłki uczniom rodziców pracujących. Rozwiązania organizacyjne mogą być takie same, jak w przedszkolach. Zajęcia, w zależności od potrzeb, mogłyby się odbywać we wszystkich lub tylko w wyznaczonych placówkach. Organizacja pracy w szkołach podstawowych musi być bliższa organizacji pracy w przedszkolach. Zajęcia opiekuńcze w tych szkołach powinny bardziej przypominać zajęcia w przedszkolu niż w szkołach na wyższych etapach edukacyjnych.

Czy rozpatrywano możliwość dodatkowego finansowania niedoinwestowanych świetlic szkolnych przez rodziców – tak jak to się dzieje w przypadku przedszkoli czy zajęć w domach kultury?

Przygotujemy program, który pomoże samorządom przygotować sale lekcyjne na przyjęcie sześciolatków. Chcemy na ten cel wykorzystać również środki unijne. Ze

środków unijnych możliwe jest także dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych, w tym ciekawych programów organizowanych przez świetlice szkolne. Na pewno rodzice będą ponosić koszty wyżywienia, tzw. wsa-du do kotła, ale takie rozwiązanie już dzisiaj funkcjonuje.

W wielu miastach nie funkcjonuje doradztwo metodyczne dla nauczycieli świetlicy, nie odbywają się szkolenia. Nauczyciele są pozbawieni profesjonalnej pomocy, a także możliwości uzyskania fachowej opinii, np. w przypadku postępowania w komisji odwoławczej od oceny pracy.

Duże miasta są w lepszej sytuacji, jeżeli chodzi o doradztwo zawodowe dla nauczycieli, choć oczywiście często pomija się w nim nauczycieli świetlic. Niestety, małe miasta i tereny wiejskie w większości mają ogromne problemy w zapewnieniu fachowej pomocy nauczycielom, nie tylko tym pracującym w świetlicach. To głębszy problem, który wymaga rozwiązań systemowych. Wraz z pracą nad reformą programową trwa opracowywanie nowego modelu doradztwa, jego organizacji i finansowania. A ponieważ opieka świetlicowa w szkołach ma się rozwijać, projektując nowy system, musimy też stworzyć w nim solidną bazę pozwalającą zapewnić doradztwo zawodowe nauczycielom pracującym w świetlicach.

Co Pani Minister sądzi o coraz częstszych pomysłach „oszczędzania” poprzez łączenie świetlic z biblioteką?

Można myśleć o organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w bibliotekach, i często takie zajęcia są tam prowadzone. Jednak opieka świetlicowa nad uczniem pierwszych klas szkoły podstawowej musi być prowadzona systematycznie, w ramach systemu edukacji. Trudno sobie wyobrazić podawanie posiłku w bibliotece, a w standardzie opieki musi się takie zadanie znaleźć. Dziecko nie może przebywać poza domem przez 9 godzin, nie jedząc obiadu. Musi odrobić lekcje, odpocząć, interesująco spędzić czas w przyjaznej atmosferze i bezpiecznych warunkach. Świetlica nie może być tylko przechowalnią na chwilę, to musi być miejsce zastępujące dziecku dom w czasie, gdy jego rodzice pracują.

Na okładce zdjęcia dzieci ze świetlicy przy Szkole Podstawowej w Bojszowach. Fot. Joanna Hoffmann

Współpraca wychowawcy świetlicy szkolnej z rodzicami wychowanków

Od kiedy pamiętam, chciałam być nauczycielką. Zawsze szukałam okazji, by spotykać się z dziećmi. Podjęłam więc studia pedagogiczne. Nauczono mnie, jak mam pracować z dziećmi, pokazano drogi rozwiązywania problemów wychowawczych, dydaktycznych, rozwijania naturalnych zdolności podopiecznych. Nikt jednak nie powiedział mi, jak należy współpracować z rodzicami wychowanków. W toku mojej pracy przekonałam się, jak istotne jest współdziałanie szkoły i domu rodzinnego uczniów.

Wielu nauczycieli uważa kontakty z rodzicami za najtrudniejszą część swojej pracy. Niektórzy czują się przez rodziców nieustannie oceniani, wręcz boją się ich. Trzeba pamiętać, że mniej więcej połowa rodziców przeżywała w szkole rozmaite trudności i dlatego na edukację swojego dziecka w szkole patrzy przez pryzmat własnych doświadczeń. Rodzice w szkole czują się jak uczniowie. Są niepewni, onieśmieleni, czasami surowi w sądach. Wychowawca musi starać się uspokoić te emocje i zmobilizować rodziców do współpracy. Udział rodziców w procesie edukacji ich dzieci jest zarówno przedmiotem zainteresowań, jak i kontrowersji. Reforma oświaty sprowokowała dyskusję na temat roli i miejsca rodziców w procesie kształcenia. W rozporządzeniu MEN z 15 lutego 1999 r. czytamy, że najbardziej optymalne relacje między szkołą a domem to te, które polegają na partnerstwie obu stron i oparte są na założeniu, że to rodzice ponoszą odpowiedzialność za rozwój własnego dziecka, przy wspierających realizacji tych zadań działaniach szkoły. Takie pojmowanie relacji szkoła–dom i nauczyciel–uczeń stawia przed nauczycielem-wychowawcą nowe zadanie: takie zorganizowanie współpracy nauczycieli i rodziców, by była ona realizacją uprawnień i zobowiązań obu podmiotów.

Zadaniem nauczyciela-wychowawcy jest wprowadzenie w świat szkolnej edukacji zarówno dzieci, jak i ich rodziców. To na nim ciąży odpowiedzialność za włączenie rodzica do współdziałania mającego na celu stworzenie optymalnych relacji szkoła–dom. Rodzic, Dziecko i Wychowawca to podmioty, między którymi zachodzi interakcja, nieustanny kontakt. To właśnie między tymi osobami toczy się niezwykle istotny proces. Wszyscy uczestnicy tej interakcji spełniają określone zadania, są niezbędni: dziecko jest z reguły stroną sprawczą tych kontaktów, zadaniem wychowawcy jest nadanie im właściwego kierunku, rodzic jest natomiast, z natury rzeczy, pierwszym i najważniejszym wychowawcą własnego dziecka; to rodzice pierwsi wprowadzają dziecko w świat, zaspokajając jego ciekawość i naturalną potrzebę wiedzy. Zdarzają się sytuacje, w których wielu rodziców nie potrafi podjąć swoim obowiązkom opiekuńczym (ograniczone możliwości wychowawcze, patologie itp.), ale nawet w takich okolicznościach szkoła nie jest w stanie zastąpić rodziny i jej wpływu na relacje osobowościowe dziecka. Szkoła natomiast może nawiązać

partnerski dialog, współpracę z rodzicami, której nadrzędnym celem będzie dziecko – jego wszechstronny, prawidłowy, harmonijny rozwój, przygotowanie go do samodzielnego działania, do pracy, do twórczego udziału w realizacji zadań społecznych i kierowania własnym życiem w taki sposób, by było ono wartościowe i szczęśliwe. Obok tego celu wyłaniają się również inne, dotyczące samych nauczycieli-wychowawców i rodziców (wzajemne wspieranie się w optymalnym i efektywnym wypełnianiu ról nauczycielskich i rodzicielskich, zachęcanie rodziców do podnoszenia i doskonalenia swoich kwalifikacji i umiejętności, stawania się współgospodarzami szkoły itp.).

Świetlica szkolna jest jedną z najbardziej popularnych form opieki nad dzieckiem. Oprócz funkcji opiekuńczej, odgrywa doniosłą rolę w procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoły i stanowi ważne ogniwo w procesie wychowania dzieci i młodzieży. Zastępuje dziecku, często na długie godziny, dom rodzinny, a atmosfera w niej panująca zależy od wychowawcy. Ważnymi metodami pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą są formy współdziałania z rodzicami. Sprawiają one, że dana instytucja opieki i wychowania nabiera charakteru bardziej otwartego. Nawiązana prawidłowo współpraca z rodzicami zapewni wychowawcy i jego wychowankom trwałe oparcie, a nauczycielowi przyniesie wiele satysfakcji. Sposób organizowania tej współpracy, jej charakter, udział rodziców w życiu świetlicy szkolnej zależą w dużej mierze od środowiska, w którym mieści się szkoła. Środowisko i jego potrzeby powinny wyznaczać wychowawcy kierunki działania najbardziej korzystne dla dzieci i rodziców oraz placówki szkolnej. Niezależnie jednak od środowiska należy dążyć do zrealizowania podstawowych zadań wynikających ze współdziałania z rodzicami. Wychowawca, który chce dobrze poznać dziecko, musi dobrze poznać jego środowisko rodzinne. Musi dowiedzieć się jak najwięcej o okresie poprzedzającym jego przyjście do świetlicy i o warunkach, w jakich obecnie żyje.

Jak osiągać te cele? Co zrobić, by współpraca z rodzicami nie była tylko działaniem okazjonalnym czy pozorowanym?

Literatura przedmiotu podaje szereg różnych form organizacji współpracy przedstawicieli domu i szkoły. Chciałabym zwrócić uwagę na kilka z nich, które staram się stosować w swojej pracy.

Jedną z dróg są niewątpliwie **spotkania z rodzicami (z obojgiem rodziców i indywidualne)**. Należy jednak odejść od bardzo mocno zakorzenionych w szkolnej rzeczywistości „wywiadówek”, które ograniczają się nierzadko do wręczenia rodzicom karteczek z „ocenami”, „uszcześliwienia” ich uwagami czy wręcz napomnienia związanego z funkcjonowaniem ich dziecka w grupie czy szkole. Taka postawa okazywania wyższości szkoły czy nauczyciela-wychowawcy wobec rodzica nie stwarza warunków do owocnej współpracy. Według Marii Montessori: „W nowym otoczeniu należy stworzyć wychowankom tę samą atmosferę i stosować te same metody wychowawcze, co w domu”. Jestem młodym wychowawcą, w szkole pracuję 7 lat, ale zdaje

Wolontariat w świetlicy szkolnej

Alternatywna forma spędzania czasu wolnego przez młodzież

Już Arystoteles w IV w p.n.e. stwierdził, iż człowiek jest istotą społeczną. Ludzie zaczynali nawzajem sobie pomagać, nie licząc na żadne wynagrodzenie czy jakkolwiek gratyfikacje. Dzisiaj takie osoby nazywamy wolontariuszami. Wolontariuszem może być każdy, kto chce podzielić się swoim czasem, wiedzą i dobrymi chęciami z innymi ludźmi. Pod warunkiem, że działania, których się podejmie są adekwatne do jego wieku, umiejętności i zainteresowań.

Współczesna definicja wolontariatu

W Polsce istnieje tradycja pracy społecznej, pomagania sobie wzajemnie. Osoby działające na tym polu określano dawniej mianem „społeczników”, „altruistów” itp. Dziś taka osoba nazywana jest wolontariuszem. Najczęściej uważa się, że wolontariusze działają wszędzie tam, gdzie jest to potrzebne, nie tylko w obszarze pomocy społecznej, lecz w każdej dziedzinie życia społecznego. Zgodnie z definicją wolontariat to „bezpłatne, dobrowolne, świadome działanie na rzecz innych, wykraczające poza więzi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie”.¹

Zgodnie z art. 2 pkt. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

wolontariuszem jest każda osoba (fizyczna), która dobrowolnie (ochotniczo) i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji na zasadach określonych w ustawie.²

Kto może być wolontariuszem

We współczesnym podejściu do pracy społecznej wydaje się, że wolontariuszem jest każdy, kto działa świadomie na rzecz innych, przy czym świadomość rozumiana jest jako dobry stan zdrowia psychicznego, umożliwiający pozytywne działanie na rzecz własnego środowiska. Oczywiście nie każdy może działać w dowolnej dziedzinie – zależy to bowiem od potrzeb środowiska i możliwości wolontariusza.

W szkole potencjalnymi wolontariuszami są: uczniowie, nauczyciele, pracownicy administracyjni, rodzina bądź opiekunowie uczniów, sympatycy szkoły – byli nauczyciele, absolwenci szkoły, inni członkowie społeczności lokalnej, profesjonaliści w danej dziedzinie, którzy nie pracują w szkole, np. studenci wydziału pedagogiki, resocjalizacji lub innych kierunków, przyszli nauczyciele lub przyszli pracownicy administracyjni.

Młodzież szkolna wśród wolontariuszy

W Polsce młodzież (obok emerytów) stanowi najliczniejszą grupę wolontariuszy. Szkoła wydaje się idealnym miejscem do tworzenia uczniowskich grup wolontariuszy działających na rzecz szkoły lub środowiska lokalnego. Nauczyciele znają najlepiej możliwości uczniów i ich potrzeby. Wolontariat w świetlicy teorii Abrahama Masłowa zaspokaja nasze potrzeby wyższego rzędu.

O zorganizowaniu określonego rodzaju wolontariatu i zaangażowaniu odpowiednich ludzi decydują potrzeby szkoły.

Cele wolontariatu:

- zwiększenie wrażliwości młodzieży na potrzeby innych,
- tworzenie więzi uczniów i nauczycieli ze środowiskiem lokal-

nym,

- kreowanie roli szkoły jako centrum lokalnej aktywności,
- kształtowanie zainteresowań uczniów,
- poszerzanie wiedzy uczniów w dowolnie wybranej dziedzinie,
- inspirowanie młodzieży do aktywnego spędzania czasu wolnego,
- zwiększenie satysfakcji nauczycieli z wykonywanej pracy.

Zagrożenia

Częstym powodem braku wolontariuszy w szkole jest obawa przed ewentualnymi szkodami, jakie może wyrządzić wolontariusz lub na jakie narażony jest w sytuacji wykonywania powierzonych mu zadań. Właściwy wybór i odpowiednie przygotowanie wolontariusza daje duże poczucie bezpieczeństwa. Jednak nie wszystkie sytuacje można przewidzieć i tu idealnym lekarstwem jest odpowiednie ubezpieczenie (OC, NW). Można próbować negocjować z firmą ubezpieczającą szkołę, szukać sponsorów itp.

Formy wolontariatu:

- **wolontariat krótkoterminowy:** ma miejsce wówczas, gdy wolontariuszy zatrudnia się na krótki czas, zwykle do jednorazowej lub powtarzającej się cyklicznie akcji. (zbiórka żywności, pomoc ofiarom katastrof i kataklizmów czy też finały Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy);
- **wolontariat bezterminowy:** w tym przypadku wolontariusze są blisko związani z konkretną organizacją i na jej rzecz wykonują prace. Wolontariat bezterminowy ma charakter stały i regularny, tzn. wolontariusze uzgadniają częstotliwość i zakres swojej pomocy i przez dłuższy czas pracują np. w świetlicach środowiskowych czy socjoterapeutycznych, ośrodkach pracy z dziećmi, domach pomocy społecznej, domach dziecka, hospicjach, szpitalach, szkołach, domach kultury itp.

Wolontariat w świetlicy

W świetlicy Szkoły Podstawowej nr 162 w Krakowie pracuje nas dziewięć osób (8 i ½ etatu). Jest to szkoła wyjątkowa, bo liczy prawie 1300 uczniów. Do świetlicy zapisanych jest około 500 dzieci z klas 0-IV przychodzących dwuzmianowo.

W roku szkolnym 2005/2006 w świetlicy rozpoczął działalność wolontariat uczniowski, uczniów z klas IV-VI. Pomysł wziął się z doświadczeń lat ubiegłych, w których zdarzało się, że do świetlicy przychodziły dzieci z klas starszych (bo nie uczestniczyły w lekcjach religii, wyjściach klasowych, odwołano zajęcia indywidualne, chciały pomóc w świetlicy w celu uzyskania punktów do oceny zachowania itp.). Chodziło nam głównie o to, aby uczniowie nie przychodzili do nas masowo – gdyż wtedy więcej przeszkadzali, niż pomagali – a raczej aby zadeklarowali dni i godziny, w których możemy na nich liczyć.

Wpadliśmy z koleżanką na pomysł wprowadzenia wolontariatu uczniowskiego, opracowania i wdrożenia programu w naszej świetlicy. Zapoznaliśmy się z ideą i organizacją wolontariatu, wzięliśmy udział w szkoleniu dla wolontariuszy w organizacji wolontarystycznej, zrobiliśmy plakat, ulotki informacyjne, ogłoszenie do szkolnej gazetki dla starszych uczniów i na stronę internetową szkoły. Zapisywaliśmy chętnych uczniów, a po terminie zapisów zorganizowaliśmy spotkanie informacyjno-organizacyjne. Przedstawiliśmy ideę wolontariatu, oczekiwania wobec wolontariuszy, propozycje zadań.

Żyj zdrowo

Program Profilaktyki Zdrowotnej

Ważnym aspektem opiekuńczego charakteru działań świetlicy jest edukacja zdrowotna, w trakcie której, uczniowie mogą uczyć się dbać o swoje zdrowie oraz zdrowie społeczności, w której żyją. Proces ten koncentruje się na uświadomieniu faktu, że środowisko fizyczne i społeczne oraz nasze zachowania zdrowotne i styl życia są głównymi determinantami naszego zdrowia.

Skuteczność działań szkolnych z zakresu edukacji zdrowotnej zależy w dużym stopniu od współpracy z rodzicami. Oni pierwsi wyposażają swoje dzieci w doświadczenia i wiedzę z zakresu zdrowia, dlatego ważna jest kontynuacja tych działań, w trakcie edukacji szkolnej, lub ich uzupełnienie o treści przez nich pominięte.

Edukację zdrowotną należy rozpoczynać jak najwcześniej. Higiena, porządek i czystość otoczenia, w którym wychowuje się dziecko, mają ogromny wpływ na jego zdrowie. Dzieci powinny wiedzieć, że rozwój mikroorganizmów niewidocznych gołym okiem oraz lekceważenie podstawowych zasad higieny, może być przyczyną wielu groźnych chorób.

Nie chcąc pominąć w swojej pracy tego szczególnie ważnego obszaru edukacyjnego, który zawiera kształtowanie nawyków higienicznych i zachowań prozdrowotnych dzieci, opracowałam autorski program profilaktyki zdrowia pod nazwą „Żyj zdrowo”. Jego treści wynikają z Programu Profilaktycznego Szkół i realizowane są w trakcie zajęć świetlicowych. W ramach tego programu dzieci uczą się podstawowych zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz zdobywają wiedzę o zachowaniu się w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia.

Cele długoterminowe:

- zapoznanie uczniów z substancjami bezpiecznymi i niebezpiecznymi znajdującymi się w naszym domu;
- wykształcenie umiejętności rozróżniania roślin trujących w naszym otoczeniu;
- poznanie podstawowych sposobów opatrywania ran;
- zminimalizowanie zagrożeń narkomanią i paleniem tytoniu;
- propagowanie sposobów zdrowego i czynnego stylu życia;
- kształtowanie nawyku odpowiedzialności za własne zdrowie.

Metody:

- pogadanka;
- pokaz;
- projekcja;
- burza mózgów;
- metody poszukujące;
- praktyczne.

Formy:

- praca indywidualna, zespołowa i grupowa.

Środki finansowe na realizację projektu pozyskane zostaną:

- z aukcji prac dzieci;
- od sponsorów;
- ze zbiórki surowców wtórnych.

Proponowana tematyka zajęć:

Tematy opracowałam na podstawie podręcznika pierwszej pomocy dla kl. I - III „Mały ratowniczek”. Cieszą się one dużym zainteresowaniem wśród uczestników świetlicy, z dumą pokazujących własnoręcznie i prawidłowo założone opatrunki na sfingowane rany. Jednak największe zainteresowanie wzbudzają pokazy i praktyczne ćwiczenia nauki sztucznego oddychania prowadzone na fantomie. Dziecko, które nauczy się prawidłowo udzielania pierwszej pomocy nie tylko pozbędzie się leku przed sytuacją zagrożenia, ale samo może przyczynić się do uratowania życia nawet dorosłej osobie.

Prowadzone zajęcia dostarczają także uczniom wiedzy o zastosowaniu i zażywaniu leków, konsekwencji brania do ust nieznanymi substancjami, o sposobie utrzymania higieny osobistej i czystości otoczenia, jak również o profilaktyce i higienie jamy ustnej. Często na takich zajęciach gościmy pielęgniarkę szkolną, stomatologa, ratownika medycznego, którzy tłumaczą dzieciom, w sposób fachowy, interesujące je zagadnienia.

1. Dbamy o zdrowie

- Czy wszystko można włożyć do ust? (Cykl zajęć pozwalający poznać substancje niebezpieczne oraz grzyby i rośliny trujące w naszym otoczeniu - warsztaty: projekcje filmu, praca z atlasem roślin i grzybów, pokaz praktyczny, pogadanka)
- Jak należy opatrywać rany? (Pokaz opatrywania ran i bandażowania prowadzony przy współpracy ratownika medycznego i pielęgniarki szkolnej).
- Właściwy ubiór na odpowiednią porę roku (Konkurs plastyczny na projekt ubioru na określoną porę roku).
- Jak należy zażywać lekarstwa? (Zdobynam odznakę „znam zasady zażywania leków” – warsztaty z udziałem pielęgniarki i lekarza).
- Jak prawidłowo dbać o zęby? (Cykl zajęć warsztatowych propagujący właściwą profilaktykę stomatologiczną: udział w ogólnopolskiej akcji „Radosny uśmiech – radosna przyszłość”, założenie „Klubu Wiewiórka”, pogadanka lekarza stomatologa, konkurs plastyczny „Jak prawidłowo dbać o zęby?”).

2. Warto zdrowo się odżywiać!

- Co jeść by zdrowym być? (Zajęcia mające na celu utrwalenie u dz. pożądanych przyzwyczajajeń żywieniowych: zapoznanie dzieci z piramidą zdrowia – film edu-

kacyjny, wspólne spożywanie II śniadania, przygotowywanie zdrowych kanapek i sałatek, zdrowe przekąski – wykonanie portfolio).

3. Mój wygląd świadczy o mnie!

- Dbamy o zdrowe ciało (Pogadanki nt. higieny osobistej – spotkanie z pielęgniarką szkolną).
- Dlaczego tak często należy się myć? (Zajęcia mające na celu zrozumienie konieczności codziennych zabiegów higienicznych).
- Co robić by sprawnym być? (Zajęcia ruchowe propagujące czynny styl życia: gry i zabawy sportowe na powietrzu i w sali gimnastycznej, wycieczka rowerowa, ognisko połączone z zabawami rodzinnymi, wycieczka do skansenu w Wygiełzowie)

4. Dlaczego warto nie palić?

- Umieć powiedzieć nie (Cykl zajęć profilaktycznych mających na celu ochronę dzieci przed uzależnieniami: rozpropagowanie materiałów edukacyjno-profilaktycznych wydawanych przez Centrum Edukacji Społeczeństwa – „Jestem sobą – nie uzależniam się”, zajęcia pozwalające poznać skuteczne sposoby mówienia NIE).
- Szkodliwy wpływ palenia papierosów (Zajęcia mające na celu zminimalizowanie skutków palenia biernego przez dzieci - konkurs na ulotkę: „Mamo, tato, nie pal!”).

Ewaluacja:

W trakcie trwania programu odbywał się częściowy proces ewaluacji w postaci tworzonych propozycji np. jadłospisu, planu dnia, organizacji wycieczki czy zabaw promujących zdrowie. Do badań służyły także: udzielane przez dzieci odpowiedzi w testach niedokończonych zdań, testach rysunkowych oraz konkursach wiedzy o zdrowiu. Pod koniec każdego roku szkolnego zostaje przeprowadzona ankieta ewaluacyjna, skierowana do uczniów, dotycząca stylu życia i nawyków żywieniowych. Ankieta ta zazwyczaj wykazuje znaczną poprawę w świadomości uczniów, dotyczącą problemów zdrowotnych. Dzieci spożywały urozmaicone drugie śniadanie, jadły więcej owoców i przetworów mlecznych. Zwiększył się również procent dzieci myjących zęby (co najmniej 2 razy dziennie).

Zajęcia z edukacji zdrowotnej wpłynęły też na umiejętne spędzanie wolnego czasu. Obserwując dzieci dostrzegłam też zmiany w ich zachowaniu, częściej myją ręce i dbają o swój wygląd estetyczny. Pod wpływem niniejszego programu uczniowie przyswoili sobie wiedzę z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia.

Ewa Wędzina

nauczyciel świetlicy w Szkole Podstawowej nr 2 w Chelмку

Świetliczaki zwiedzają świat

Program edukacji przyrodniczo-geograficznej

Do opracowania programu zainspirowała mnie aktywność dzieci w prowadzonych w świetlicy zajęciach o tematyce geograficzno-przyrodniczej. Ekspozycja tego rodzaju treści w nauczaniu w szkole podstawowej jest nieco ograniczona, a forma zabawa, jaką stosowałam, pozwoliła mi na wykorzystanie spontanicznej aktywności dzieci.

Celem programu było wspieranie swobodnego rozwoju wychowanka, samodzielności, aktywności, kształtowanie umiejętności współdziałania w grupie oraz rozwijanie zainteresowań związanych z poznawaniem świata w szeroko rozumianym zakresie.

Spotkania organizowane były dwa razy w tygodniu. Miały formę zajęć umysłowych, zagadek i gier dydaktycznych, spacerów i wycieczek połączonych z obserwacją środowiska, doświadczeń praktycznych. Była to propozycja działań dydaktycznych i wychowawczych z zastosowaniem głównie metod zabawowych.

Podstawowy zakres tematyki programu wyznaczyła podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych ogłoszona w Rozporządzeniu MENiS z 26.02.2002. Innowacja uwzględniała w szerokim zakresie treści przyrodniczo-geograficzne. W wędrowce po różnych zakątkach świata wspomagałam swoje działania fragmentami książek: Juliusza Verne'a „W 80 dni dookoła świata” oraz Alfreda Szklarskiego „Przygody Tomka”. Opierałam je na treściach wpływających z przeżyć, doświadczeń i spontaniczności działań dzieci. Inspiracją była pedagogika Celestyna Freineta – „Starajcie się wywołać pragnienie, zainteresowanie jakimikolwiek fortelami. Wzbudźcie wewnętrzną potrzebę, która uczyni zwykły pokarm upragnionym. Wtedy ożywią się oczy, otworzą usta i poruszą się mięśnie” (C. Freinet, Gawędy Mateusza, PSAPF 1993).

Najważniejszy w realizacji programu był jednakże aspekt wychowawczy. Poprzez odpowiednie działania starałam się rozwijać umiejętność współdziałania dzieci w grupie, wprowadzać uczniów do samodzielnych działań. Służyło temu m.in. zdobywanie sprawności – dyplomu „podróżni-

ka po...” (otrzymywanego po zakończonym cyklu tematycznym). W trakcie cyklu dzieci poznawały kontynenty, rozwiązywały zadania w postaci krzyżówek, rebusów, brały udział w quizach, poznawały faunę i florę kontynentów, wykonywały tematyczne prace plastyczne, konstruowały gry, poznawały kierunki na mapie. Prowadziły album – segregator, w którym gromadziły informacje, także samodzielnie wyszukane w internecie; rysunki i swoje prace systematycznie ekspozowały na gazetce. Grupę łączyła ustalona z dziećmi obrzędowość, dotycząca wprowadzenia hasła rozpoczynającego i kończącego zajęcia oraz prowadzenie kręgu uczuć. Program miał strukturę „otwartą”, co oznacza, że istniała możliwość współdecydowania nauczycieli i uczniów o treściach i formach zajęć. Propozycje ewentualnych zmian nie mogły dotyczyć podstawowych założeń programu ani utrudniać osiągnięcia założonych celów.

Innowacja pedagogiczna „Świetliczaki zwiedzają świat” jest propozycją działań dydaktycznych i wychowawczych z zastosowaniem metod zabawowych w poznawaniu świata i rozszerzeniu zainteresowań dzieci w zakresie geografii i przyrody. Forma zabawowa pozwalała mi na wykorzystywanie spontanicznej aktywności dzieci. Celem programu jest wspieranie swobodnego rozwoju wychowanka, samodzielności, aktywności, kształtowanie umiejętności współdziałania w grupie oraz rozwijanie zainteresowań związanych z poznawaniem świata w szeroko rozumianym zakresie.

Cele szczegółowe programu:

- rozbudzanie zainteresowań przyrodniczo-geograficznych;
 - rozwijanie dociekliwości poznawczej i umiejętności dostrzegania piękna w świecie;
 - rozwijanie umiejętności aktywnego, samodzielnego poszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł;
 - rozwijanie umiejętności wypowiadania się, wrażliwości estetycznej, umiejętności wykorzystywania technik plastycznych;
 - stwarzanie warunków do działań grupowych i indywidualnych oraz umiejętności współdziałania;
 - stwarzanie warunków do rozwoju wyobraźni i ekspresji werbalnej;
- Zabawa w podrózników, odkrywco-
w po-

zwoliła rozwinąć wrażliwość dziecięcą, rozbudzić aktywność i tolerancję oraz dostrzec drugiego człowieka.

W wyniku realizacji treści programu wychowankowie:

- przejawiali zainteresowania geografiami i przyrodą świata;
- poznali kierunki na mapie;
- znają nazwy kontynentów, faunę i florę kontynentów;
- potrafią konstruować gry planszowe;
- gromadzą i porządkują informacje korzystając z różnych źródeł;
- dostrzegają cykle życia na ziemi;
- potrafią wyrażać swoje uczucia;
- znają różne techniki plastyczne i potrafią je wykorzystać;
- potrafią współdziałać w grupie.

Metody pracy wykorzystywane w czasie realizacji programu: zabawowe, oparte na obserwacji, słowne, praktyczne, aktywizujące.

Aby osiągnąć zamierzone w realizacji programu cele, realizowałam następujące procedury:

- poznanie indywidualnych warunków rozwojowych, percepcyjnych i zdrowotnych dzieci, rozmowy z wychowawcami klas;
- prowadzenie zajęć według metod wynikających z potrzeb i zainteresowań uczniów;
- ułatwianie wychowankom dostępu do różnych źródeł wiedzy: multimedia, media, literatura;
- integrowanie treści, metod i form aktywności dzieci w celu rozwijania dociekliwości poznawczej, umiejętności wypowiadania się;
- ekspozowanie różnorodnych form działalności dzieci;
- umożliwianie dzieciom poznania technik plastycznych i umiejętności ich wykorzystania;
- integrowanie grupy świetlicowej poprzez współdziałanie uczniów i wychowawców;
- wykorzystywanie metod, uwarunkowanych potrzebami dzieci w zakresie rozwoju wyobraźni i ekspresji werbalnej.

W celu ewaluacji realizacji programu przeprowadziłam rozmowy z uczniami, ich rodzicami i wychowawcami. Z rozmów wynikało, że realizowany program poprzez systematyczną organizację, otwartość i realizację treści rozbudza zainteresowania dzieci światem i wpływa na poszerzenie ich wiedzy w zakresie treści przyrodniczo-geograficznych, umiejętności konstruowania gier planszowych, wykorzystywania technik plastycznych oraz korzystania z internetu i programów multimedialnych (co również wpłynęło znacznie na atrakcyjność jego realizacji). Ze względu na duże zainteresowanie wychowanków program ten jest w naszej świetlicy realizowany nadal jako program własny.

Uroki mojego osiedla

Terenowe warsztaty dziennikarskie

Zajęcia przeprowadzone w ramach Tygodnia Pracy Twórczej w Szkole Podstawowej nr 162 w Krakowie na osiedlu Kurdwanów

Cele:

Uczeń:

- wie, co to jest sonda uliczna i na czym polega jej przeprowadzanie;
- potrafi ułożyć proste pytania do sondy;
- potrafi gromadzić i opracowywać zdobyte informacje;
- zna zwroty grzecznościowe i stosuje je w kontaktach z innymi;
- zna zasady bezpiecznego poruszania się po osiedlu;
- wie, co to jest fotoreportaż;
- umie posługiwać się prostym aparatem fotograficznym;
- potrafi przygotować materiał do prezentacji w gazecie szkolnej, na forum szkoły, świetlicy.

Metody i formy pracy:

- podające: opis, objaśnienia;
- eksponujące: pokaz połączony z przeżyciem;
- praktyczne: ćwiczenia, pokaz, wywiad;
- problemowe, aktywizujące: symulacja, dogrywanie ról, dyskusja dydaktyczna – burza mózgów;
- formy organizacyjne: wycieczka połączona z ćwiczeniami, wywiadem i prezentacją przygotowanego materiału.

Materiały i środki dydaktyczne:

- papier, notatnik, długopisy, kolorowy karton (brystol);
- plakietki dziennikarzy;
- może być dyktafon;
- aparat fotograficzny;
- kwestionariusze ankiety ewaluacyjnej.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie:
 - Wręczenie plakietek dziennikarzy.
 - „Dziennikarz kojarzy mi się z ...” – Zapisanie przez uczniów na kartce skojarzeń dotyczących tego zawodu.
2. Omówienie zasad przeprowadzania sondy ulicznej.
3. Sposoby zadawania pytań. Zwrócenie uwagi na zwroty grzecznościowe.
4. Samodzielne układanie pytań do sondy na temat „Uroki mojego osiedla”.
5. Wybór najciekawszych pytań i wpisanie ich do schematu sondy.

6. Przeprowadzanie sondy w parach (między sobą).
7. Ustalenie miejsca na osiedlu, gdzie będzie przeprowadzona sonda. Przypomnienie zasad poruszania się po osiedlu.
8. Przygotowanie teoretyczne na temat fotoreportażu – co to jest, na czym polega jego tworzenie. Opracowanie planu wstępnego.
9. Praca w terenie – sonda. Zapisywanie (lub nagrywanie) odpowiedzi.
10. Praca w terenie – fotoreportaż. Wykonanie zdjęć ciekawych miejsc na osiedlu. Zwrócenie uwagi na zdjęcia ilustrujące przeprowadzoną sondę.
11. Opracowanie wyników sondy ulicznej.
12. Przygotowanie fotoreportażu, wybór zdjęć i komentarzy (prezentacja na świetlicowej tablicy lub w postaci prezentacji multimedialnej).
13. Przygotowanie do druku w gazecie szkolnej i przedstawienia wyników pracy warsztatowej na podsumowaniu Tygodnia Regionalnego w szkole.
14. Zakończenie: przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej.

Uwagi do realizacji zajęć: Część teoretyczną – objaśnienie, ustalenie zasad, opracowanie pytań, przygotowanie planów, opracowanie zebranych materiałów – można przeprowadzić częściowo w szkole lub w terenie w zależności od warunków pogodowych i lokalowych. Materiał zgromadzony w postaci nagrań (sonda uliczna) po opracowaniu można nadać w szkolnym radiu. Użycie aparatu cyfrowego ułatwi wykonanie prezentacji multimedialnej.

SONDA ULICZNA

Rozbudowany wywiad z wieloma osobami. Najlepiej zadawać od jednego do najwyżej trzech pytań w zakresie ustalonej tematyki. Zagadujemy przypadkowe osoby spotkane w jakimś miejscu. Trzeba pamiętać, że ludzie, z którymi rozmawiamy, nie spodziewają się tego i nie są przygotowani do odpowiedzi, a przez to sonda jest bardziej spontaniczna niż wywiad i może być ciekawsza (bohater mówi to, co naprawdę myśli i czuje). Pytana osoba ma prawo odmówić, wówczas nie nakłaniamy jej do wypowiedzi, dziękujemy i szukamy kogoś innego.

REPORTAŻ

To relacja z określonych wydarzeń czy miejsc. Autor reportażu pisze o czymś, co widział na własne oczy i co zna osobiście. Pierwowozorem reportażu była plotka jako niepotwierdzone źródło informacji. Reporter czyli autor reportażu powinien: obserwować, poznać środowisko i opisać je w sposób artystyczny.

FOTOREPORTAŻ

Zbiór co najmniej trzech fotografii, z których jedna wskazuje na czas zdarzenia, druga na miejsce akcji, a następne są odautorskim komentarzem prezentowanej sytuacji. Autor fotoreportażu najczęściej nie opisuje słowami swych zdjęć. Czasem jest to praktykowane, ale zwykle to one same mają przekazywać treść i wpływać na wyobraźnię odbiorcy. Fotoreportaż (jak reportaż) przekazuje informacje o ludziach, miejscach lub wydarzeniach.

Renata Pulikowska
nauczyciel świetlicy

w Szkole Podstawowej nr 162 w Krakowie

ANKIETA EWALUACYJNA

1. Czy podobały ci się warsztaty?

.....

2. Co było w nich najciekawsze?

.....

3. Czego nauczyłeś się w czasie warsztatów?

.....

.....

Trendy aniołek

Do wykonania aniołka potrzebne będą:

- stary džins na sukienkę;
- firana na kołnierzyk;
- kordonek na włosy;
- pończocha i wata na głowę aniołka;
- biały sztywny materiał na skrzydełka;
- nożyczki;
- igła i nici.

Z džinsu formujemy stożek i zszywamy, pozostawiając w górnej części otwór na głowę aniołka. Do pończochy wkładamy watę i robimy głowę, po czym łączymy ją z sukienką. Z kawałków kordonka tworzymy włosy i mocujemy je poprzez przyszycie do pończochy (głowy). Ze sztywnego materiału wycinamy kształt skrzydeł i przyszywamy je do sukienki. Oczy i buzię aniołka można narysować lub wyhaftować.

Bożonarodzeniowy dzwonek

Do wykonania dzwonka potrzebne będą:

- mała doniczka plastikowa lub inna;
- sznurek rattanowy do oklejenia doniczki;
- wstążka do zawieszania;
- plastelina do umocowania ozdób;
- sztuczne kwiaty (Poinsecja), iglaki, laski wanilii i inne;
- klej wikol;
- nożyczki.

Posmarowaną klejem doniczkę owijamy sznurkiem i pozostawiamy do wyschnięcia. Następnie ze wstążki robimy uchwyt do zawieszania. Górną powierzchnię dzwonka oklejamy plasteliną, do której mocujemy ozdoby. Dzwonek jest prosty do wykonania i bardzo efektowny.

Ewa Szczepanek

nauczyciel świetlicy w Gimnazjum nr 1 w Łędzinach

Choinki z szyszek

Do przygotowania choinek potrzebne będą:

- szyszki różnego rodzaju i wielkości;
- orzechy włoskie, żołędzie, buczyna;
- do wyboru – koraliki, filcowe ozdoby, kokardki, sizal;
- lakier w spreju np. złoty;
- tekturowa, okrągła podkładka lub kartonowy stożek;
- termiczny klej w pistolecie.

Szyszkową choinkę można wykonać w dwojaki sposób. Pierwszy sposób, prostszy: do przygotowanego kartonowego stożka przyklejamy szyszki, jedna obok drugiej lub spiralnie.

Nieco trudniejszym, czasochłonnym i wymagającym dużo większej ilości szyszek jest sposób drugi: rozpoczynamy od przyklejenia szyszek do podkładki w pokazany na zdjęciu sposób.

Do nich doklejamy następne, tworząc kolejne piętra, przy czym pamiętamy, by nadać choince kształt stożkowy. Środek możemy pozostawić pusty lub od początku wypełniać szyszkami. Jeśli chcemy, by nasza choinka była gęstsza, powstałe na zewnątrz łuki uzupełniamy małymi szyszkami, buczyną lub orzechami włoskimi.

W zależności od upodobań możemy choinkę pozostawić całkowicie naturalną albo spryskać delikatnie kolorowym sprejem i ozdobić – koralikami, kokardkami, owinąć sizalem itp.

A pojedyncze, najładniejsze szyszki możemy wykorzystać do przygotowania wiszących ozdóbek, takich jak na przykład jak ta na zdjęciu obok.

Małgorzata Namsołek
nauczyciel świetlicy w Katolickiej Szkole Podstawowej w Gdyni

Zimowi panowie

Potrzebne materiały:

- rolki po papierze toaletowym;
- blok techniczny;
- papier kolorowy;
- klej;
- czarny flamaster;
- farby plakatowe;
- wata.

BAŁWAN

Trzy różnej długości rolki po papierze toaletowym malujemy na białą. Na dwóch dłuższych malujemy czarnym flamastrem guziki, na najkrótszej – twarz. Z czarnego papieru wykonujemy kapelusz i doklejamy do najkrótszej rolki. Z bloku technicznego wykonujemy miotłę i doklejamy bałwanowi.

ANIOŁ

Postępujemy podobnie jak z bałwanem, z tym że z tyłu doklejamy skrzydła wykonane z żółtego papieru, z którego również wykonujemy koronę.

Kinga Sułkowska
nauczyciel świetlicy w Zespole Szkół Samorządowych nr 2 w Limanowej

